

"HERÄTYS EUROOPPA, SARJAKUVAMARKKINAMME JÄÄVÄT MANGAN ALLE!"

Kuva: Vesa Kataisto

Tuukka Vartiainen

David Lloyd (s. 1950) kuuluu siihen brittitaiteilijoiden uuteen aaltoon, joiden 1980-luvulla alkanut invaasio Yhdysvaltain valtavirtasarjakuvaan synnytti joukon raikkaita, traditioita uudistaneita sarjakuvavisioita. Tapasin rempsakan Lloydin Helsingin Sarjakuvafestivaalien yhteydessä, jossa yleisö viimein pääsi hipelöimään Alan Mooren käsikirjoittaman ja Lloydin sarjakuvittaman V niin kuin verikoston suomenkielistä laitosta. V:n lisäksi Lloyd turisi mm. eurooppalaisen sarjakuvan alennustilasta ja maailmaa kovaa vauhtia valloittavasta mangasta.

- Työskentelin 80-luvun alussa Marvel UK:ssa, joka oli siis Marvelin Englannin konttori. Tein taustatarinoita Doctor Who-lehteen ja hieman kuvitusta myös Hulk Weeklyyn, jota tehtiin Englannissa pyörivän

tv-sarjan rinnalle. Sain silloin kuvitettavakseni lyhyen tarinan nimeltä Black Legacy, jonka oli kirjoittanut Alan Moore -niminen tyyppi. Nimi vaikutti tutulta ja itse asiassa myöhemmin selvisikin, että minä ja Alan olimme tehneet 70-luvun alkupuolella juttuja samaan, Shadow-nimiseen fanzineen, Lloyd kertoo.

AHDISTUSTA THATCHERIN ENGLANNISSA

Marvel UK:n toimituksessa vaikutti 80-luvun alussa Dez Skinn, tarmokas toimittaja, jolla oli intomielisiä visioita sarjakuvan tulevaisuudesta. Skinn jättikin Marvelin ja perusti oman, itsenäisen sarjakuvalehden, Warriorin, josta nopeasti kasvoi eräänlainen populaarisarjakuvan koelaboratorio. Nuoret tekijät pääsivät sen sivuilla kokeilemaan ideoitaan ja valtavirrasta poikkeavia ratkaisuja.

- Tein Marvelille sarjakuvaa naamioituneesta kostajasta 20-luvun Yhdysvalloissa. Hahmon nimi oli Night Raven. Skinn halusi uuteen lehteensä mahdollisimman paljon väkeä, jotka olivat työskennelleet hänen alaisuudessaan jo Marvelilla. Minut hän halusi pirttämään samankaltaista hahmoa kuin Night Raven. Tekijänoikeu-

dellisistä syistä emme voineet käyttää samaa hahmoa, joten jouduimme luomaan samoista aineksista uuden sankarin.

Sarja tarvitsi luonnollisesti käsikirjoittajan. Ensimmäiseksi Lloydin mieleen osui Moore, joka oli jo mukana Warriorin vakioporukassa, kirjoittaen radikaalisti uudistettua versiota vanhasta englantilaisesta supersankarista, Marvelmanista. Lloydin perinteisemmän naamioituneen vision rinnalle Moore tarjosi omaperäisempää versiota tulevaisuuden dystopiasta, jossa Guy Fawkes-naamion taakse piiloutunut runosielu taistelee yksin totalitaristista hallintokoneistoa vastaan.

- Alan halusi jotakin teatraalista sekä kertomuksen anarkismista. V:ssä oli jotain hullua ja hämmäntävää, joka herätti heti yleisön huomion. Toinen tärkeä asia oli, että halusimme heti alusta alkaen tuoda mukaan tiettyä elokuvallisuutta. Halusin myös sellaiset ihmiset, jotka normaalisti eivät lue sarjakuvia, lukemaan V:tä. Jätimme pois ääniefektit ja ajatuskuplat, sillä mikään ei ole lapsellisempaa kuin sarjakuvan ääniefektit tyyliin "KA-BOOM!" ja "BANG!". Ääniefektit alentavat sarjakuvan tasoa, tekevät siitä vulgaarimpaa. Ei ihmisille tarvitse kertoa että ääsestä lähtee ääni kun sillä ammutaan.

V:stä tulvii läpi tekijäparin tuntema ahdistus Margaret Thatcherin hallintoa Kohtaan. Vaikutuksensa on myös kylmän sodan viimeisillä vuosilla. V:n esipuheessa Moore tosin ironisesti toteaa: ”Näiviuteni näkyy siinäkin ajatuksessa, että vasta todella dramaattinen käänne, kuten läheltä liippaava ydintuho, saattaisi ajaa Englannin kohti fasismia.”

- Toki sen aikainen tilanne Englannissa vaikutti työhöme, mutta minusta V on ajaton kertomus. Se kertoo yleisesti tyranniasta. Eikä se ole pelkästään kertomus poliittisesta taistelusta, vaan myös sosiaalisesta ja kulttuurillisesta taistelusta.

80-LUVUN BRITTI-INVAAASIO

1980-Luvulla Yhdysvaltain valtavirtasarjakuvamarkkinat kokivat murroksen, kun uudenlainen, aikuisempi sarjakuva alkoi nostaa päätään. Tämän tervehdyttävän tuulahduksen takana olivat pääosin brittisarjakuvantekijät, jotka tuntuivat omaavan amerikkalaiskollegoitaan kunnianhimoisemman näkemyksen sarjakuvaan.

- Ehkä päällimmäisin syy, miksi meidän sukupolvestamme nousi niin monta lahjakkuutta, oli se, että olimme ensimmäinen brittisukupolvi, joka pystyi ammentamaan vaikutteita niin elokuvasta, televisioista kuin sarjakuvasta, erityisesti amerikkalaisesta sarjakuvasta. Meitä edeltänyt tekijä-sukupolvi koostui lähinnä kuvittajista, joille sarjakuvan tekeminen oli lähinnä työtä. Meille sarjakuva oli itsetarkoitus ja intohimo, Lloyd muistelee.

Juuri V niin kuin Verikosto toimi merkittävänä alkusysäyksenä uuden, aikuisemman sarjakuvan synnyssä. Vaikka Warrior ajautuikin jatkuvien jakeluongelmien vuoksi konkurssiin 1985, V tehtiin lopulta valmiiksi, kun Watchmenin ja Swamp Thingin huima suosio nosti Mooren Yhdysvalloissa sarjakuvataivasiin. DC Comics osti V:n oikeudet ja tekijäkaksikko viimeisteli sarjansa loppuun 1988.

- Olen ylpeä V:stä. Siitä on tullut sarjakuvahistorian kulmakiviä. Menipä sarjakuvakauppaan missä tahansa, V löytyy useimmiten hyllystä. Toisaalta joukossamme oli myös monia lahjakkaita tekijöitä, jotka syystä tai toisesta eivät ikinä tehneet todellista läpimurtoa, kuten upea käsikirjoittaja Steve Moore. Minulla ja Alanilla on ollut myös onnea matkassa.

HOLLYWOOD-ELOKUVA TULOSSA

Boheemina eksetrikkona tunnettu Moore on onnistunut luomaan itselleen melkoisen statuksen sarjakuvapiireissä. 90-Luvun alussa palvottu käsikirjoittaja jätti valtavirta-

sarjakuvan vuosiksi ja kirjoitti 600-sivuisen Helvetistä-melodraaman, ehkä koko sarjakuvahistorian kunnianhimoisimman taideteoksen, kuvauksen 1980-luvun viktorianisesta Englannista, johon limittyi myös metafyyssisen tutkielma ihmiskunnan historian ikaikaisista rakenteista. Okkultismin maailmaan vahvasti vihkiytynyt 60-vuotias erakko ei ole viimeisten 15 vuoden aikana juuri kotikaupungistaan Northamptonista poistunut saati median edessä näyttäytynyt.

- On sääli, että hän ei halua pitää yhteyttä muuhun sarjakuvayhteisöön, tekijöihin ja lukijoihin. Sarjakuvafestivaalit ovat ainoita paikkoja, joissa tekijät kohtaavat toisiaan. Itse nautin edelleen maailman kiertelystä, toteaa Lloyd, joka ei itsekään ole nähnyt Moorea vuosiin.

Alkuvuodesta 2006 näkee ensi-iltansa useita keskinkertaisia elokuvia suoltaneiden Wachowskin veljesten käsikirjoittama V niin kuin verikosto-elokuva. Sen pääosissa nähdään mm. Natalie Portman ja Hugo Weaving.

Alan Moorella jos kenellä on huonoja kokemuksia omien teostensa elokuva-versiosta. Sieluttomampia elokuvasuovitusta kuin Helvetistä ja Herrasmiesliiga saa hakea. Wachowskin elokuvakäsikirjoitusta Moore on ehtinytkin kommentoida jo yksinkertaisesti imbesilliksi. Sovittelevampi Lloyd näkee elokuvassa mahdollisuuksia:

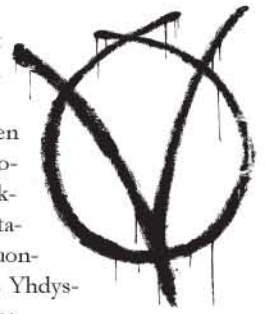
- Tulin vastikään Hollywoodista elokuvaa markkinoimasta. Voin sanoa, että käsikirjoitus on hyvä. Tietysti aluksi olin petetty, kun alkuperäistä tarinaa oli muuteltu niin rankasti, mutta kuin sain siihen hieman etäisyyttä, ymmärsin sen mahdollisuudet. Kunnioitan tietysti myös Alanin näkemystä, mutta on syytä muistaa, että elokuvahan tuo aina lisää lukijoita myös alkuperäisteokselle. Minulla on suorastaan missio tuoda uusia ihmisiä sarjakuvan pariin, osoittaa heille kuinka mahtava ilmaisumuoto sarjakuva oikeastaan on.

MANGA TULEE, MUUT VIKISEVÄT

- Briteissä sarjakuva on aina mielletty lasten jutuksi. Emme koskaan onnistuneet luomaan sarjakuvakulttuuria, joka tuottaisi erilaisia sarjakuvia laajalle yleisölle. 1970-luvun lopussa ja 1980-luvulla Englannissa ilmestyi joukko sarjakuvalehtiä, jotka kiinnostivat vanhempaakin yleisöä. Tällä hetkellä näitäkään lehtiä ei enää ole, paitsi 2000AD ja se on keskittynyt lähinnä sci-fiin. Brittiläisen sarjakuva on vain kalpea varjo siitä mitä se ennen oli, Lloyd huokaa.

Yksi esimerkki Britannian ongelmallisesta sarjakuvatilanteesta on, että Lloyd itse ei voi julkaista sarjakuviaan kotimaassaan.

Kustantajat suosivat vain Yhdysvalloista tuotuja sarjoja. Uusimmalle työlleen Kickbackille, psykologisesti viritetylle dekkarille, löytyi kustantaja Ranskasta. Ensi vuonna se ilmestyy myös Yhdysvalloissa ja Espanjassa.

- Nyt manga valtaa sitä alaa, mitä länsimainen sarjakuva ei ole osannut ottaa. Japani on mallimaa ja esimerkki siitä, miten jokaisen valtion olisi pitänyt tuoda esille sarjakuvakulttuuriaan. Samoin Ranska. Molemmissa on tarjolla laaja kirjo sarjakuvaa kaikenlaisille lukijoille. Olen monesti ottanut asian esiin DC:n väen kanssa, sillä Yhdysvalloissa he painivat saman ongelman kanssa. DC ei ole esimerkiksi koskaan vakavissaan pyrkinyt ottamaan tyttöjä huomioon lukijoina. Nyt he ovat menettäneet tämän mahdollisuuden, sillä nuoret naislukijat ahmivat jo mangaa, toteaa Lloyd.

- Manga on työntänyt eurooppalaisen sarjakuvan syrjään kirjakaupoissa. En halua kuulostaa ennakkoluuloiselta, sillä ihailen suuresti japanilaisen sarjakuvan saavutuksia, mutta on tärkeää säilyttää myös oma kulttuurillinen identiteetti. Emme saa kadottaa juuriamme.

©David Lloyd

Lloydin tuoretta tuotantoa on Kickback, joka julkaistiin ensiksi Ranskassa. Ei lainkaan Englannissa.